

CENTRUM HISPÁNSKEJ KULTÚRY VLADIMÍRA OLERÍNYHO

MGR. KATARÍNA FILOVÁ

The paper deals with the establishment and activities of the language center of the State Scientific Library in Banská Bystrica, The Vladimír Oleriny Center for Hispanic Culture, within the framework of its one-year work.

The paper presents the basic concept of the language center, the composition and focus of the library collection and a summary of activities, events and agenda of the center. A certain space is also devoted to the presentation of the personality of the translator and hispanist Vladimír Oleríny.

Keywords: library, language center, event, library collection, translator

 katarina.filo@gmail.com

 Štátna vedecká knižnica
v Banskej Bystrici

 <https://www.svkkb.eu/>

KONCEPCIA CENTRA HISPÁNSKEJ KULTÚRY VLADIMÍRA OLERÍNYHO

V Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici sa nachádza jedinečná sieť šiestich jazykových centier, ktoré sprostredkujú návštevníkom bohatý knižničný fond zameraný na cudzie jazyky a pravidelne organizujú vzdelávacie hodiny pre školy a kultúrne podujatia pre širokú verejnosť. Konzultanti jazykových centier poskytujú konzultačné služby súvisiace s jazykom a kultúrou jednotlivých krajín a poradenstvo o možnostiach štúdia cudzích jazykov, študijných pobytoch a stážach.

Najmladším jazykovým centrom knižnice je *Centrum hispánskej kultúry Vladimíra Olerínyho*, ktoré bolo otvorené 11. marca 2019 za účasti veľvyslanca Španielska Luisa Belzusa de los Ríosa. Na slávnostnom otvorení vystúpili študenti bilingválneho gymnázia s piesňami a recitáciou v španielskom jazyku. Podujatie pokračovalo prezentáciou vedeckej monografie *Dějiny Španělska* Jiřího Chalupu, pedagóga na Katedre romanistiky Filozofickej fakulty UMB v Banskej Bystrici, a vernisážou výstavy *Za hispánskou kultúrou. Životná cesta Vladimíra Olerínyho*.

V Banskej Bystrici sú ideálne podmienky na vznik a činnosť centra zameraného na španielsky jazyk. V meste sa nachádza španielske bilingválne gymnázium, Filozofická fakulta UMB so študijným programom *Španielsky jazyk a kultúra* a pôsobí tu aj niekoľko jazykových škôl, ktoré ponúkajú štúdium španielskeho jazyka. Na základe týchto skutočností bol reálny predpoklad, že vybudovanie centra zameraného na španielsky jazyk a kultúru hispanofónnych krajín bude mať svoje opodstatnenie a jeho služby sa budú využívať.

Cieľovými skupinami centra sú najmä žiaci základných a stredných škôl s vyučovaním španielskeho jazyka, študenti romanistiky, učitelia španielskeho jazyka a kultúry, španielsky hovoriaci cudzinci žijúci na Slovensku, ako aj záujemcovia o španielsky jazyk a kultúru španielsky hovoriacich krajín.

Centrum umožnilo knižnici rozšíriť spoluprácu s existujúcimi partnermi (Filozofická fakulta UMB, Gymnázium Mikuláša Kováča v Banskej Bystrici) a začať spoluprácu s novými partnermi, najmä s Veľvyslanectvom Španielska na Slovensku, ktoré aktívne podporilo otvorenie centra, a s inštitúciou Aula Cervantes v Bratislave. Centrum počas svojho ročného pôsobenia nadviazalo spoluprácu s organizátormi *Španielskeho týždňa* v Bratislave a s učiteľmi španielskeho jazyka z celého Slovenska. V blízkej budúcnosti je dôležitým cieľom nadviazať spoluprácu so zahraničnými partnermi, s knižnicami v Španielsku a v Latinskej Amerike.

VLADIMÍR OLERÍNY

Centrum hispánskej kultúry nesie meno významného slovenského hispanistu a prekladateľa Vladimíra Olerínyho, rodáka z Banskej Bystrice, kde sa narodil v roku 1921. Je považovaný za zakladateľa hispanistiky na Slovensku. Preložil množstvo diel španielskej a latinskoamerickej literatúry, pôsobil ako pedagóg, historik a vedecký pracovník a stal sa nositeľom štátnych španielskych vyznamenaní za šírenie hispánskej kultúry na Slovensku.

Prestrihnutie pásky počas slávnostného otvorenia centra, 11. 3. 2019. Zľava Luis Belzus de los Ríos, veľvyslanec Španielska na Slovensku, Blanka Snopková, riaditeľka Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici, Milan Oleríny ml., syn Vladimíra Olerínyho (foto Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici)

Vladimír Oleríny prežil svoje detstvo v Argentíne, kde sa jeho rodičia v roku 1923 vysťahovali za prácou. V škole sa s domácimi deťmi naučil po španielsky, a tak sa začala jeho životná cesta späť so španielčinou a s hispánskym svetom. Argentína zohrala dôležitú úlohu aj v jeho neskoršom profesionálnom živote. Znalosť španielčiny, vtedy ešte málo rozšíreného jazyka v našom prostredí, bola základným predpokladom jeho ďalšieho profesijného smerovania. Do krajiny sa opäť vrátil a v rokoch 1947 – 1950 tam pôsobil ako tajomník na Veľvyslanectve Československej republiky v Buenos Aires.

Vladimír Oleríny nebol „len“ prekladateľom. Španielsky jazyk a hispánska kultúra sa stali jeho celoživotnou vášňou a jeho meno sa stalo zárukou kvalitného literárneho zážitku.

Literárno-prekladateľskú činnosť začal ako prekladateľ poézie Pabla Nerudu. Prvú knihu, sociálny román *Temná rieka* Alfreda Varelu, preložil zo španielčiny v roku 1951. Celkovo preložil viac ako 140 kníh. Medzi jeho najvýznamnejšie preklady patria diela klasikov. Prekladal literárnu tvorbu španielskeho autora Miguela de Cervantesa y Saavedru (*Príkladné novely*), novely a poviedky kolumbijskeho spisovateľa Gabriela Garcíu Márqueza (*Príbehy z Maconda, Zlá hodina, Oči modrého psa*), diela argentínskeho básnika, prozaika a dramatika Julia Cortázara (*Krk čiernej mačky*), diela argentínskeho spisovateľa Ernesta Sabata (*Tunel samoty*), diela čilskej autorky Isabely Allende (*Skazené dievča*), prózu pre deti uruguajského autora Horacia Quirogu (*Rozprávky z pralesa*) a mnoho iných.

Vladimír Oleríny bol ocenený viacerými vyznamenaniami za šírenie španielskej a latinskoamerickej literatúry a kultúry. Tri razy získal *Cenu Jána Hollého* za umelecký preklad a *Striebornú i Zlatú plaketu*

Ludovíta Štúra Slovenskej akadémie vied za vedecko-výskumnú činnosť. Významným ocenením je aj *Strieborná medaila Španielskeho kráľovstva za zásluhy v krásnych umeniach* a *Občiansky rád Alfonsa X „Múdrego“*, udelený španielskym kráľom Juanom Carlosom I.

KNIŽNIČNÝ FOND CENTRA

Základom fondu jazykového centra sú dokumenty z pozostalosti Vladimíra Olerínyho, ktoré slúžia používateľom knižnice na prezenčné štúdium. Návštevníci centra majú k dispozícii dokumenty z osobnej knižnice prekladateľa, najmä beletriu významných španielskych a latinskoamerických autorov (napr. Miguela de Cervantesa, Leopolda Lugonesa, Luisa de Góngora, Juana Ramóna Jiménez, Alejandra Cassona, Antonia Machada a i.). Celkovo sa v tejto časti fondu nachádza 365 kníh.

Druhú časť fondu tvoria dokumenty, ktoré boli priradené do centra zo skladových priestorov knižnice, a ďalšiu časť knižnica zakúpila na základe akvizičných návrhov. Pri príležitosti otvorenia centra Veľvyslanectvo Španielska na Slovensku darovalo knižnici 62 kníh zameraných najmä na oblasť ekonomiky, politiky a diplomacie. Významné obohatenie knižničného fondu centra predstavuje aj viac ako 1 000 kníh, ktoré knižnici sprostredkovane daroval Cervantesov inštitút (*Instituto Cervantes*) vo Viedni. Ťažiskovú časť fondu tvoria učebnice španielskeho jazyka, učebnice pre samoukov, materiály určené na prípravu na jazykové skúšky zo španielskeho jazyka DELE, obchodná španielčina a prekladové, výkladové, ekonomické a špeciálne slovníky. Významne využívanou časťou fondu je aj literatúra s rôznymi úrovňami španielskeho jazyka, ktorú vyhľadávajú najmä používatelia začínajúci štúdium jazyka, prípadne mladší návštevníci.

So zreteľom na úzku spoluprácu s vysokoškolskými pedagógmi knižnica na základe akvizičných návrhov pravidelne nakupuje materiály, ktoré sa zaoberajú teóriou literatúry, prekladu a tlmočenia. Študenti tak získavajú prístup k zdrojom, ktoré potrebujú pri písaní seminárnych či záverečných prác.

Návšteva veľvyslanca Španielska na Slovensku a odovzdanie knižného daru riaditeľke knižnice, 30. 5. 2019
(foto Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici)

Podujatie *Noche de flamenco*, 12. 6. 2019 (foto Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici)

Významnú časť fondu tvoria publikácie o dejinách a literatúre Španielska a krajín Latinskej Ameriky. Používatelia nájdu vo fonde aj širokú zbierku španielskej a latinskoamerickej beletrie, poézie a divadelných hier. Zaujímavé sú knihy o kultúre Španielska (napr. o tradičnom španielskom tanci flamenco), tradičné španielske kuchárske knihy, materiály o histórii a podstate býčích zápasov a pod. Pre záujemcov o cestovanie sú k dispozícii cestopisy a turistický sprievodcovia španielsky hovoriacich krajín. Knižnica pravidelne odoberá dve periodiká v španielskom jazyku.

ČINNOSŤ CENTRA

Centrum hispánskej kultúry Vladimíra Olerínyho sa v rámci šírenia španielskeho jazyka a informácií o kultúre hispanofónnych krajín venuje aj rôznym aktivitám pre žiakov a študentov a organizovaniu širokého spektra podujatí pre verejnosť.

Centrum navštevujú skupiny žiakov zo základných a stredných škôl, ktorí sa prostredníctvom zaujímavých prezentácií dozvedajú množstvo informácií o týchto krajinách. Cieľom hodín je motivovať mladých ľudí k štúdiu cudzieho jazyka a rozšíriť ich vedomosti o daných krajinách. Žiaci majú možnosť oboznámiť sa so základnými faktami o jednotlivých krajinách, so spôsobom života ich obyvateľov, s ich významnými sviat-

kami a festivalmi, s tradičnými jedlami a so spôsobmi stolovania, s rôznymi zvykmi aj zvláštnosťami. Takto spoznajú rozdiely medzi kultúrou Slovenska a cudzojazyčných krajín, ich pamiatky, architektúru i atrakcie jednotlivých miest. Cudzie kultúry môžu spoznať aj prostredníctvom ukážok tradičných tancov a hudby. Na hodinách si osvoja podstatné informácie o španielskom jazyku, naučia sa pozdravy, základné slovíčka a pod. Motiváciou k štúdiu španielčiny môže byť informácia, že španielsky jazyk je druhým najpoužívanejším jazykom na svete a že sa ním dohovoria nielen v Španielsku, ale aj vo veľkej časti Latinskej Ameriky. Súčasťou hodín sú praktické aktivity a hry zamerané na overenie a prehĺbenie získaných vedomostí.

Pre študentov bilingválneho gymnázia pripravilo centrum úspešnú aktivitu *Prekladateľský workshop*. Študenti sa tu môžu oboznámiť s náročnou prácou prekladateľa, vyskúšať si preklad úryvku diela španielskeho autora a v skupine diskutovať o využití rôznych prekladateľských postupov a riešení.

Jazykové centrá Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici sa pravidelne a aktívne zúčastňujú na *Európskom dni jazykov*. Pre školy, ale i verejnosť každoročne pripravujú veľký kvíz jazykových centier o reáliách jednotlivých krajín či jazykovú kaviareň, ktorá slúži na neformálne konverzácie účastníkov.

Pre širokú verejnosť centrum organizuje rôzne typy aktivít. Uvedieme niekoľko najvýznamnejších

podujatí, ktoré centrum pripravilo počas svojho ročného pôsobenia.

CESTOVATELSKÉ PREZENTÁCIE

Ide o sériu podujatí, na ktorých cestovatelia predstavujú účastníkom prostredníctvom fotografií svoje zážitky z cestovania po Španielsku a krajinách Latinskej Ameriky. Centrum sprostredkovalo prezentácie o Mexiku, Peru, Bolívii, Kolumbii, Čile a pripravuje prezentáciu o španielskom meste Granada.

KURZ O KULTÚRE ŠPANIELSKA A KRAJÍN LATINSKEJ AMERIKY + ZÁKLADY ŠPANIELČINY

Kurz je určený pre registrovaných používateľov knižnice a pozostáva zo šiestich hodín, v rámci ktorých sa účastníci dozvedia základné informácie o španielskom jazyku a kultúre španielsky hovoriacich krajín, osvoja si výslovnosť a naučia sa základné slovíčka a frázy v španielskom jazyku. Cieľom kurzu je vzbudiť záujem o španielsky jazyk a kultúru a motivovať účastníkov kurzu k ďalšiemu štúdiu jazyka.

NOCHE DE FLAMENCO

Centrum zorganizovalo v letných mesiacoch minulého roka úspešné podujatie *Noche de flamenco*, ktoré sa konalo v priestoroch letnej čítárne knižnice. Tanečnica a vyučujúca flamenca predstavila tradičný španielsky tanec, predviedla niekoľko ukážok tanca a napokon sa návštevníci podujatia mohli naučiť základné tanečné kroky.

ARCHITEKTÚRA ŠPANIELSKA

Začiatkom roka centrum zorganizovalo v spolupráci s architektom prednášku o architektúre Španielska. Účastníci sa oboznámili s najzaujímavejšími a najkontroverznejšími stavbami v Španielsku a spoznali mená významných architektov. Na základe pozitívneho ohlasu centrum zorganizovalo aj ďalšiu prednášku o architektúre Latinskej Ameriky.

ŠPANIELSKY FILMOVÝ VEČER

Centrum v spolupráci s Veľvyslanectvom Španielska na Slovensku zorganizovalo sériu premietaní filmov v španielskom jazyku so slovenskými titulami.

LITERATÚRA

CHALUPEKOVÁ, Dana, BÔBOVÁ, Mária, ŤAŽKÁ, Veronika eds. *Vladimír Oleríny. Preklady zo španielčiny a z portugalčiny*. 2., doplnené vydanie. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2019, s. 66.

Encyklopedie osobností České a Slovenské republiky. London: BPH – British Publishing House, 2018, s. 885 – 886.

Konferencia *Studia Romanistica Beliana V*, španielska sekcia, 11. 10. 2019
(foto Filozofická fakulta UMB v Banskej Bystrici)

SOIRÉE FRANCO-ESPAGNOLE

V roku 2019 zorganizovalo centrum v spolupráci s Alliance Française Banská Bystrica francúzsko-španielsky večer, ktorý sa niesol v duchu oslavy priateľstva a blízkosti dvoch významných európskych kultúr – francúzskej a španielskej. Na soirée vystúpilo niekoľko žiakov bilingválneho gymnázia so španielskymi piesňami, nechýbalo vystúpenie tanečníkov flamenca a tradičné španielske občerstvenie.

KONFERENCIA STUDIA ROMANISTICA BELIANA V

Výsledkom dobrých vzťahov a spolupráce s Filozofickou fakultou UMB bola medzinárodná romanistická vedecká konferencia *Studia Romanistica Beliana V*, ktorá sa konala na pôde Štátnej vedeckej knižnice. Témou 5. ročníka konferencie bol *Jazyk a literatúra v historicko-spoločenskom kontexte*. Na konferencii odzneli príspevky v rámci troch jazykových sekcií (španielskej, talianskej a francúzskej) a vystúpili s nimi prednášajúci nielen zo Slovenska, ale aj z Čiech, zo Španielska, z Francúzska, Talianska, Poľska, zo Slovinska, z Maďarska a Rumunska.

Centrum hispánskej kultúry Vladimíra Olerínyho navštívilo počas jeho ročného pôsobenia viac ako 1 800 návštevníkov.